

**Л.Н. ГУМИЛЕВ атындағы ЕУРАЗІЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
NATIONAL UNIVERSITY «YURI KONDRATYUK POLTAVA POLYTECHNIC»
POLTAVA STATE AGRARIAN ACADEMY
UNIVERSITY OF ECONOMICS IN BRATISLAVA**

**«ЖАҒАНДЫҚ ПАНДЕМИЯ СЫН-ҚАТЕРЛЕРІ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ
ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАЛАРДЫҢ ҚАЗІРГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН
ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ»**

*Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ*

СБОРНИК ТРУДОВ

Международной научно-практической конференции

**«СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
НАЦИОНАЛЬНЫХ ЭКОНОМИК В УСЛОВИЯХ ВЫЗОВОВ МИРОВОЙ
ПАНДЕМИИ»**

Works of the international scientific- practical conference

**« CURRENT TRENDS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF
NATIONAL ECONOMIES IN THE CONTEXT OF GLOBAL PANDEMIC
CHALLENGES»**

Нұр-Сұлтан, 2020

ӘОЖ 339.9(063)
ҚБЖ 65.5
Ж 52

Редакция алқасы

РАИМБЕКОВ Ж.С. - төрағасы, э.ғ.д., профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

РАХМЕТУЛИНА Ж.Б. - э.ғ.к., профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

АЗАТБЕК Т.А. - э.ғ.д., профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

МАДИЯРОВА Д.М. - э.ғ.д., профессор, Ресей халықтар достығы университеті, Москва қ., Ресей

ДУБИНА И.Н. - э.ғ.д., профессор, Новосибирск мемлекеттік университеті, Новосибирск қ., Ресей

КОМЕЛИНА О.В. - э.ғ.д., профессор, менеджмент және логистика кафедрасының меңгерушісі, «Юрий Кондратюк атындағы Полтава политехникумы» ұлттық университеті, Полтава қ., Украина

ISBN 978-601-337-395-9

Ж52 «Жаһандық пандемия сын-қатерлері жағдайындағы ұлттық экономикалардың қазіргі тенденциялары мен даму перспективалары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. - Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020. - 514 б.

Сборник трудов международной научно-практической конференции «Современные тенденции и перспективы развития национальных экономик в условиях вызовов мировой пандемии». - Нур-Султан: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2020. – 514 с.

Works of the international scientific-practical conference «Modern trends and prospects for the development of national economies under the challenges of the world pandemic». - Nur-Sultan: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2020. - 514 p.

ӘОЖ 339.9(063)
ҚБЖ 65.5

ISBN 978-601-337-395-9

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020

© Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2020

Керісінше, Денсаулық сақтау министрлігі (48,66) мен Қорғаныс министрлігінің (48,01) қызметі тиімсіз деп бағаланған.

Ұйымдастырушылық даму блогы бойынша 2019 жылғы қорытындыға сәйкес қызметінің тиімділігі жоғары дәрежеде бағаланған орталық мемлекеттік органдар тіркелмеген. Ал қызметі тиімсіз дәрежеде бағаланған орталық мемлекеттік орган болып Сыртқы істер министрлігі (39,48) табылған [3].

Осы жүйе бойынша жергілікті мемлекеттік органдардың қызметінің тиімділігін бағалау нәтижелері 3-кестеде сипатталады.

Осылайша, мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігіне бағалау жүргізу олардың тиісті есепті кезеңде орындалуы тиіс міндеттерінің және қызметінің қаншалықты дәрежеде тиімді атқарылып жатқанын анықтауға мүмкіндік беретіні анықталды. Мемлекеттік органдардың тиімді қызмет атқаруы елдің дамуының бірден-бір кепілі екендігін ескеретін болсақ, олардың қызметінің тиімділігін бағалау және осының нәтижесінде тиімділікті арттыру бағытында түйінді шешімдер қабылдау мемлекет үшін аса маңызды болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Орталық мемлекеттік органдар мен облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары қызметінің тиімділігін жыл сайынғы бағалау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 19 наурыздағы № 954 Жарлығы.

2. «Экономикалық зерттеулер институты» АҚ мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігін бағалау орталығы <https://www.bagalau.kz>

3. «Ашық Үкімет» интернет порталы <https://evaluation.egov.kz>

УДК 338.432

Насырова А.М.

АО «Финансовая Академия», г. Нур-Султан, Республика Казахстан

Исаева Б.К.

Евразийский национальный университет им.Л.Н. Гумилева,

г. Нур-Султан, Республика Казахстан

ИМПОРТОЗАМЕЩЕНИЕ В МЯСНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Мясная промышленность занимает особое место среди пищевой промышленности, так как мясо – это продукция основной потребности, не имеющая полноценных аналогов и заменителей. Мясные продукты являются частью государственного стратегического запаса, а мясная промышленность вносит значительный вклад в формирование продовольственной и экономической безопасности страны. Учитывая важность мяса и мясной продукции, устойчивое развитие и повышение конкурентоспособности

отечественных предприятий в мясной промышленности должны занять одно из приоритетных мест в продовольственной политике государства.

В настоящее время необходимость в импортозамещении является во многом вынужденной целями обеспечения экономической и продовольственной безопасности Казахстана в условиях высоких геополитических рисков.

Так, политика импортозамещения, осуществляемая как на государственном, так и на региональном уровне является одним из структурных составляющих политики в области обеспечения национальной и экономической безопасности Казахстана.

Необходимо отметить, что ряд исследований за последние годы показали, что политика импортозамещения рассматривается в этом контексте с целью обеспечения экономического роста национальной экономики, где рост сдерживается ограничениями платежного баланса, основывается данный контекст на взглядах Д. Итуэлла, и показывает где для его поддержания необходимо либо увеличивать экспорт, либо ограничивать импорт [1].

В последние годы произошли кардинальные изменения в механизмах и средствах достижения целей и конечных задач импортозамещения. Если основной целью данной политики является снижение зависимости отечественного производства от импорта сырья, комплектующих, оборудования и технологий, то по мере улучшения экономики ее направление ориентируется на развитие экспорта отечественной продукции и изменение ее структуры в пользу продукции с высокой добавленной стоимостью данной промышленности. Как отмечает Н.А. Кудрова, задачи импортозамещения должны быть проанализированы не как реакция на неблагоприятные внешнеполитические факторы, а как объективная необходимость, основанная на долгосрочных тенденциях развития мировой экономики на современном этапе [2].

Таким образом, импортозамещение – это процесс в национальной экономике, в ходе которого в стране производится необходимая продукция силами производителей данного государства. Простыми словами, отечественные производители из отечественного сырья производят продукты, как общего назначения, так и специализированные, пытаясь, таким образом, вытеснить иностранных игроков рынка или возместить растущий спрос на товары, которые раньше поставлялись из-за границы.

Согласно статистике, как представлено в таблице 1, валовое производство мяса в убойном весе покрывает 87% внутреннего рынка. По итогам 2019 года в Казахстане реализовано 879,5 тысячи тонн мяса, а произведено 754 тысячи тонн. Рыночная доля импорта - 14,5%. Экспорт составляет всего 2% от внутреннего производства [3].

Как видно из таблицы 1, в 2019 году было реализовано 879,5 тысячи тонн мяса, по сравнению с 2015 годом на 14,8% больше, экспорт мяса в 2019 году составил 864,0 тыс. тонн, что на 1,14 раз больше по сравнению с 2015 годом, импорт мяса снизился на 7%.

Таблица 1. Динамика производства, экспорта, импорта и потребления мяса всех видов скота и птицы в Казахстане за 2015 -2019 гг., тыс тонн

	годы					2019/2015	
	2015	2016	2017	2018	2019	+: -	%
Ресурсы	766,2	762,6	820,1	867,3	879,5	113,3	114,8
Производство	631,1	651,5	688,4	718,3	754,1	123	119,5
Импорт	135,1	111,1	131,8	149,0	125,5	-9,6	92,9
Использование	766,2	762,6	820,1	867,3	879,5	113,3	114,8
Экспорт	7,9	8,3	5,8	10,7	15,6	7,7	197,5
Реализация на внутреннем рынке	758,4	754,3	814,3	856,5	864,0	105,6	113,9
Примечание: составлено на основе источника [3]							

Рынок мяса и мясопродуктов характеризуется низким предложением, высокой импортозависимостью по мясу птицы и мясопродуктам, а также несовершенством системы цен в цепи движения товара.

Высокая импортозависимость по мясу птицы объясняется низкой конкурентоспособностью и недостаточной насыщенностью внутреннего рынка отечественным товаром. Предложение отечественного мяса птицы сдерживается низкой рентабельностью производства бройлеров, ввиду растущей стоимости комбикормов. Так, например, стало убыточным производство в северном регионе, снизилась доходность в восточном и южном Казахстане.

На высоких переделах мясной индустрии позиции Казахстана еще слабее. К примеру, импортные колбасы занимают 38% отечественного рынка, а экспорт находится в зоне статистической погрешности - всего 1% от общего объема производства (таблица 2).

Таблица 2. Производство, экспорт, импорт и потребление колбасы и изделия из мяса, субпродуктов в Казахстане за 2015 -2019 гг., тыс тонн

	годы					2019/2015	
	2015	2016	2017	2018	2019	+: -	%
Ресурсы	54,2	52,8	51,9	54,9	60,1	5,9	110,9
Производство	29,6	31,5	31,0	33,7	37,5	7,9	126,7
Импорт	24,6	21,2	20,9	21,2	22,5	-2,1	91,5
Использование	54,2	52,8	51,9	54,9	60,1	5,9	110,9
Экспорт	0,32	0,46	0,21	0,36	0,33	0,01	103,1
Реализация на внутреннем рынке	53,9	52,3	51,7	54,5	59,7	5,8	110,8
Примечание: составлено на основе источника [3]							

Как видно из таблицы 2, импорт колбасы и изделия из мяса, субпродуктов снизился на 8,5%. Однако, необходимо отметить, что в страну импортируется много дешевой колбасы, в которой мяса нет или его очень мало. Такая колбаса будет востребована до тех пор, пока на нее есть спрос, это зависит от

покупательской способности населения. Наши отечественные производители, особенно добросовестные, не всегда могут конкурировать, по причине ее низкой себестоимости и отсутствия пошлин [4].

По высокому переделу, за неполные шесть лет местным производителям удалось отвоевать казахстанский рынок на 7%. До 2016 года увеличилась продажа колбас на внешние рынки с 0,1% до 1,5% от внутреннего производства, а к сентябрю 2019 года сократилась до 0,9%. По факту внешний рынок казахстанскую колбасу игнорирует.

Так, за последние пять лет реализованные программы в рамках АПК по животноводству и мясопереработке можно охарактеризовать как период упущенных возможностей. При значительной господдержке качественные показатели рыночных позиций на внутреннем рынке Казахстана скромные. С 2013 по сентябрь 2019 года по валовому объему производства мяса в убойном весе доля местных производителей на локальном рынке увеличилась с 85% лишь до 87%. Мы по-прежнему остаемся страной - нетто-импортером мяса. Доля экспорта от валового производства увеличилась с 0,2% до 2,1%.

Одной из основных причин сдерживающих развитие экспорта мяса и наращивания объемов его поставок на внешние рынки является недостаточная численность скота специализированных мясных пород. Ускоренное решение этой задачи требует принятия мер по увеличению численности племенного маточного поголовья животных специализированных мясных пород.

По данным Министра сельского хозяйства РК, согласно планам ведомства, в текущем году дополнительный рост объемов производства продукции животноводства прогнозируется на уровне 4,2%, или 2,6 трлн. тенге [5].

Ожидаемый объем инвестиций за счет создания фермерских хозяйств составит 350 млрд. тенге и доведение экспорта говядины к 2025 году до \$370 млн. Будет создано более 42 тыс. рабочих мест фермерскими хозяйствами. Кроме того, перспективным направлением в повышении экспорта животноводческой продукции является производство свинины.

Помимо этого, в Казахстане планируют реализовать 12 проектов бройлерных птицефабрик с производственной мощностью 174 тыс. тонн.

В прошлом году за счет ввода одной новой птицефабрики и модернизации пяти проектов в производстве мяса был обеспечен рост производства мяса птицы на 14% или 223 тыс. тонн. Тем не менее, доля импорта в потреблении составляет 45%. Здесь дальше будут продолжены меры по импортозамещению мяса птицы за счет ввода новых мощностей.

Таким образом, импортозамещение является стимулом развития производства, носит управляемый характер, так как предполагает сознательный выбор наиболее приоритетных направлений развития внутреннего рынка в рамках общегосударственной экономической стратегии и поиск перспективных точек экономического роста.

Список литературы:

1. Бодрунов С.Д. Теория и практика импортозамещения: уроки и проблемы. – СПб: ИНИР им. С.Ю. Витте, 2015 – С.388.

2. Стародубцева Е.Б. Импортзамещение: Учебник.– М.: Инфра-М, 2016.
3. stat.gov.kz.
4. О состоянии мясного сектора Казахстана. foodindustry.kz
<https://foodindustry.kz/o-sostoyanii-myasnogo-sektora-kazahstana/>, 08.02.2019
5. <https://lsm.kz/kazahstan-uvetchit-proizvodstvo-myasa>

УДК 332.025.13

Нәдіров Н.Н

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы

МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ҚҰРАМЫН ҰЛТТЫҚ РЕСУРСТАРДЫ БАСҚАРУ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ

Қазіргі құрылымдық экономикалық өзгерістерді басқарудың табиғаты елдің әлеуетін дамытудың тиімді әдістерін, тетіктерін және проблемаларын, оның ішінде мемлекеттік қаражаттарды басқарудың тиімді жүйесін қалыптастыруды анықтау проблемасы айқындалады, онда мемлекеттік аудит бюджет қаражатын тиімді пайдаланудың стратегиялық факторы ретінде ерекше рөл атқарады. .

Қаржы ресурстарын орталықтандырылған аккумуляциялау және оларды қайта бөлу процесін ұйымдастыру арқылы мемлекетті басқарудың тиімді механизмінің жұмыс істеуі мемлекеттің қаржылық қызметінің заңдылығын қамтамасыз етуге және оның орындылығы мен тиімділігін бағалауға мүмкіндік беретін нақты мемлекеттік аудит жүйесін дамытуды талап етеді. Қазіргі кездегі мемлекеттік аудит жүйесінің біртұтастығын қамтамасыз ету проблемалары шешуші орын алатындығын атап өткен жөн [1].

Экономикалық дамудың осы кезеңіндегі мемлекеттік аудит бюджеттік қаражатты пайдаланушылар ретінде мемлекеттік қаржы институттарының қызметіне әсер етудің күшті тұтқасы, тиімді мемлекеттік қаржылық және құқықтық саясаттың кепілі болып табылады. Ол, біріншіден, бюджеттің орындалуын бақылау мақсатында арнайы мемлекеттік органдар жүргізетін сыртқы мемлекеттік аудитті біріктіреді. Екіншіден[2], саясат, экономика, әлеуметтік даму, экология және рухани саладағы мемлекеттік ресурстарды пайдалану процесінде мемлекеттік органдардың қызметі нәтижесінде алынған нәтижелерді бақылау, яғни мемлекеттік органдардың өкілеттіктері саласында.

Мемлекеттік аудит - бұл ұлттық ресурстарды басқаруды жетілдіруге бағытталған кәсіби қызмет түрі, олардың ішіндегі ең маңыздылары мемлекеттік қаржы, мүлік, табиғи байлық, зияткерлік капитал. Мемлекеттік аудит тек мемлекеттік органдардың қаржылық есебін тексеруді ғана қамтымайды, бірақ қазіргі уақытта негізгі міндеті мемлекет пен қоғам атынан өзіне сеніп берілген мемлекеттік ресурстарды басқарудағы мемлекеттік органдардың қызметіне